

Jan Decyk

"Lexique des termes ambigus et controversés sur la famille, la vie et les questions éthiques", Conseil Pontifical pour La Famille, Paris 2005 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 44/1, 238-241

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rentną i z punktu widzenia czytelnika interesującą całość, niezależnie od tego, czy jest ona prawdziwa. Nie sposób przekonać się o prawdziwości tej rekonstrukcji historycznej, gdyż uczony anglikański ani nie przedstawia swej metody, ani nie podaje argumentów na rzecz proponowanych tez historycznych. Np. stwierdza, że Jezus urodził się w Betlejem w Galilei, gdyż w Talmudzie i Księdze Jozuego istnieje o tej miejscowości wzmianka. Książka pełna jest dat i faktów – ale nigdy nie wiadomo, skąd one się biorą i na jakich funkcjonują podstawach. Intuicje Chiltona nie tylko na ogół różnią się od przekonań wiary Kościoła, ale w wielu punktach są wręcz bliźniacze, np. Jezus to dziecko nieślubne (wbrew Chiltonowi trzeba stwierdzić, że taka teza pojawiła się w kręgach żydowskich dopiero w połowie II w. jako reakcja na chrześcijańską proklamację dziewiczego poczęcia Jezusa).

Książka B. Chiltona przypomina słynny bestseller E. Renana, *Żywot Jezusa* (1863) – i dlatego jest tak samo niebezpieczna jak dawne dzieło francuskiego pisarza. Zasadnicze jej niebezpieczeństwo polega na włożeniu fałszywego obrazu Jezusa w kuszące ramy sugestywnej literackiej imaginacji, chcącej uchodzić za efekt badania naukowego.

ks. Marek Skierkowski

Conseil Pontifical pour La Famille, *Lexique des termes ambigus et controversés sur la famille, la vie et les questions éthiques*, Pierre Téqui éditeur, Paris 2005, ss. 1001.

We Francji ukazał się wydany przez Papieską Radę ds. Rodziny *Leksykon terminów niejasnych i spornych dotyczących rodziny, życia i kwestii etycznych*. Po raz pierwszy został on wydany w języku włoskim. Przedmowę do *Leksykonu* napisał kardynał Alfonso López Trujillo – przewodniczący Papieskiej Rady ds. Świeckich. Francuskie wydanie zawiera dodatkowo prezentację autorstwa przewodniczącego Konferencji Episkopatu Francji biskupa Jean-Pierre Ricarda, arcybiskupa Bordeaux.

We włoskim wydaniu zebrano 78 wyrażzeń, które zostały omówione przez specjalistów, posiadających rozległą wiedzę o terminach, jakie zostały im przedstawione. Wydanie francuskie zostało jeszcze wzbogacone o liczne artykuły przygotowane przez innych specjalistów.

Geneza tego *Leksykonu* wiąże się ze spotkaniem kardynała Alfonso López Trujillo z Organizacjami Pozarządowymi (NGO) w Rzymie, w dniach 26 i 27 listopada 1999 r. Podczas tego spotkania z dramatyczną oczywistością uświadomiono konieczność informowania uczestników różnych gremiów, konferencji i zebrań

Narodów Zjednoczonych, a także parlamentów, ruchów apostołskich itd. o niejednoznaczności terminów i wyrażań, by dobra wola tych społeczności nie została wykorzystana czy zmanipulowana.

W tych okolicznościach zrodziła się idea wydania *Leksykonu*, który ma na celu wprowadzenie w znaczenie i sens niektórych terminów czy wyrażań niejasnych lub spornych oraz objaśnienie terminów mniej zrozumiałych. Papieska Rada ds. Rodziny, wydając tę pozycję pragnie w ten sposób pomóc parlamentom i innym gremiom międzynarodowym, używającym wielu terminów, nie zawsze we właściwym znaczeniu i rzeczywistym sensie. Co więcej, niektóre środowiska starają się świadomie dezorientować opinię publiczną, maskując nieprzyjemne lub szokujące aspekty rzeczywistości czy prawdy. Na przykład *niewolnictwo* bywa prezentowane jako „wolność”, *zło* utożsamiane z „dobrem”, a *kłamstwo* z „prawdą”. Błędy i niejasności mają swe źródło w braku właściwej formacji w dziedzinie filozofii, teologii, prawa, antropologii itd. *Leksykon* ma pobudzić zainteresowanie i zachęcić do zdobywania obiektywnej informacji oraz pogłębionej formacji w dziedzinie znajdującej się na styku różnych nauk i dyscyplin.

Niektóre terminy, będące w powszechnym użyciu, sprawiają szczególne trudności. Klasycznym tego przykładem jest pojęcie *dyskryminacji*. Niejednoznaczność tego terminu może się okazać niebezpieczna. W pierwszym odruchu zdaje się on zrozumiały: jakże można nie być przeciwnym dyskryminacjom? Taka postawa wynika bowiem z poszanowania praw ludzkich. Jednak, po spontanicznej reakcji, pod pozorem sprzeciwu wobec dyskryminacji, w parlamentach proponuje się projekty legalizacji związków homoseksualnych i lesbijskich z możliwością adopcji dzieci.

W niektórych przypadkach niejednoznaczność pojęć dotyka płaszczyzny jeszcze głębszej. W imię obrony praw kobiet, przedstawia się aborcję jako przysługujące im prawo, jak gdyby zarodek był własnością matki, jakimś jedynie wyrostkiem jej ciała. Dopuszczalność przerwania ciąży traktuje się jak walkę z chorobą, a mające się urodzić dziecko jako zagrażającego matce agresora. Na tym przykładzie wyraźnie widać postępujący sekularyzm i relatywizm etyczny.

Główną dziedzinę, której poświęcony jest *Leksykon*, stanowią zagadnienia małżeństwa i rodziny. Akcentuje się w nim kwestię powołania do małżeństwa zakorzenionego w stwórczym akcie Boga, wpisanego w samą naturę mężczyzny i kobiety. Małżeństwo nie jest tylko instytucją czysto ludzką, pomimo licznych uwarunkowań, jakim podlegało w ciągu wieków, w różnych kulturach, strukturach społecznych i postawach duchowych.

Kościół jest dziś często przedstawiany jako zniechęcający i nietolerancyjny, jako ograniczający ludzką wolność. Tymczasem, w myśl zasad chrześcijańskich, indywidualny duch osobowy uzyskuje wartość nieskończoną, absolutną. Bóg chce, by

chrześcijanie byli otwarci na wszystkich ludzi i na każdego człowieka. W religii chrześcijańskiej widać, jak rozwija się idea równości wszystkich ludzi wobec Boga, bowiem Chrystus ich wszystkich wezwał do wolności chrześcijańskiej.

Papież Jan Paweł II w encyklice *Evangelium vitae* z prorocką mocą zwraca uwagę na przewrotną zamianę sensu pojęcia „przestępstwa” w pojęcie „prawa”: *W tym miejscu pragniemy jednak zwrócić szczególną uwagę na inny rodzaj zagrożeń wymierzonych przeciw życiu poczętemu lub życiu, które zbliża się do końca: dostrzegamy w nich nowe aspekty, nieznanne w przeszłości, oraz problemy niezwyklej wagi, związane z faktem, że w świadomości zbiorowej te zamachy na życie tracą stopniowo charakter «przestępstwa» i w paradoksalny sposób zyskują status «prawa», do tego stopnia, że żąda się uznania ich pełnej legalności przez państwo, a następnie wykonywania ich bezpłatnie przez pracowników służby zdrowia. Zamachy te uderzają w ludzkie życie, gdy jest ono najslabsze i całkiem pozbawione możliwości obrony. Jeszcze groźniejszy jest fakt, że w dużej mierze dochodzi do nich w gronie rodziny i za sprawą rodziny, która przecież ze swej natury powinna być «sanktuarium życia»* (nr 11).

Co więcej, środowiska liberalne używają pojęcia „rodziny” jedynie w liczbie mnogiej, przy jednoczesnej niechęci do stosowania określenia „rodzina” w liczbie pojedynczej. Przeciwdziałają się w ten sposób modelowi zamierzonemu przez Boga w Jego planie stwórczym, według którego rodzina opiera się na małżeństwie, będącym skarbem ludzkości. Degradują pojęcie „rodziny”, używając go na określenie wszystkich form związków. Naturalna instytucja rodziny zostaje zakwestionowana i zredukowana do zwykłych umów czy paktów.

Rodzina i życie stanowią dwa nierozłączne ośrodki tej samej rzeczywistości, tej samej prawdy, która jest dobrą nowiną, ewangelią. Jan Paweł II w adhortacji apostoelskiej *Familiaris consortio* naucza: *Do zadań chrześcijan należy także głoszenie z radością i przekonaniem «dobrej nowiny» o rodzinie – rodzinie, która odczuwa wielką potrzebę słuchania wciąż od nowa i rozumienia coraz głębiej słów autentycznych, objawiających jej własną tożsamość, jej wewnętrzne bogactwa, wagę jej posłannictwa w państwie ludzkim i w Państwie Bożym* (nr 86). Tymczasem rodzina i życie zostają wręcz osaczone mylącym językiem, który zamiast sprzyjać, raczej zaciemnia dialog pomiędzy ludźmi i narodami. Bez poszukiwania prawdy, przestrzeń wolności jest skażona i poważnie zagrożona. Bez prawdy wolność nie istnieje.

Omawiane tu, francuskie wydanie *Leksykonu* obejmuje 91 artykułów, napisanych przez 73 autorów różnych narodowości. Wśród nich jest też czterech autorów polskich: Alicja Grześkowiak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (doktor Honoris causa ATK); Grzegorz Kaszak z Papieskiego Uniwersytetu św. Krzyża w Rzymie i Rektor Instytutu Polskiego w Rzymie; Dorota Kornas-Bieleła z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Anna Kwak z Uniwersytetu Warszawskiego (absolwentka ATK).

Książkę wzbogacającą krótkie biografie każdego z autorów oraz – opublikowany na końcu Indeks tematyczny, który pomaga w odnalezieniu poszczególnych haseł.

Zaprezentowane tu wydanie *Leksykonu* może być cennym narzędziem wspierającym promocję rodziny i życia. Ta obszerna dziedzina pełna niejednoznaczności pojęć, wzbogacająca się o nowe sytuacje i terminy, zrodzi zapewne potrzebę kolejnej, wzbogaconej o nowe artykuły edycji.

Można mieć nadzieję, że osoby odpowiedzialne za właściwe kształtowanie pojęć związanych z rodziną, będą zabiegać o wydanie polskie *Leksykonu*, które przyczyni się do rozpraszania niejasności, szukania prawdy, kierując się rozumem i światłem wiary, w zgodności z Magisterium.

ks. Jan Decyk

Dans vos Assemblées. Manuel de pastorale liturgique, red. Joseph Gelineau, wyd. Desclée 1998, ss. 678.

W belgijskim Wydawnictwie Desclée ukazała się książka pod redakcją Josepha Gelineau, zatytułowana *W waszych zgromadzeniach*, która została pomyślana jako podręcznik duszpasterstwa liturgicznego, ukazujący sens i praktykę obrzędów liturgicznych.

Przedmowę do niej napisał Jean-Louis Angué, sekretarz generalny C. I. F. T. L. – Międzynarodowej Komisji Francuskojęzycznej do spraw Tłumaczeń i Liturgii (Commission Internationale Francophone pour les Traductions et la Liturgie), który zaznaczył, iż w roku 1971, w wydawnictwie Desclée et Cie ukazało się już francuskie wydanie tego dzieła. Kiedy wydanie to w krajach francuskojęzycznych zostało wyczerpane, zaczęto odczuwać jego brak, tym bardziej dotkliwy, że wzrastała potrzeba kształcenia od podstaw tych świeckich, którzy coraz liczniej i z coraz głębszym zaangażowaniem uczestniczą w różnych obrzędach w ramach duszpasterstwa sakramentalnego i liturgicznego.

Wobec tego zapotrzebowania, C. I. F. T. L. uznała konieczność powtórnego wydania albo tego podręcznika, albo innej podobnej pozycji. Prośbę o jej opracowanie skierowano do ks. Joseph Gelineau – pełniącego w owym czasie funkcję proboszcza – który, po przygotowaniu nowego układu treści i uzyskaniu zapewnienia szerokiej współpracy ze strony liturgistów i teologów pastoralnych, podjął się zadania głównego redaktora nowego wydania *W waszych zgromadzeniach*.

Recenzowana pozycja prezentuje szeroki wachlarz sytuacji duszpasterskich i funkcji liturgicznych, ukazując, że różnym kręgom kulturowym odpowiada wła-